

17. 5. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Obligatoční náležitosti rozhodčí smlouvy jako součásti spotřebitelských smluv de lege ferenda

Na ministerské úrovni se toho času projednává návrh zákona, kterým se mění zákon č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „RozŘ“) a zákon č. [634/2004](#) Sb., o správních poplatcích. Základní materie právního předpisu se váže k problematice využívání rozhodčího řízení jako alternativy k řešení sporů před obecnými soudy ve spotřebitelských sporech, tzn. sporech vzniklých ze spotřebitelských smluv (typicky půjčky, nikoli však jen půjčky).

Za účelem zvýšení ochrany spotřebitele konstruuje Ministerstvo spravedlnosti několik opatření, které mají zabezpečit, aby rozhodčí řízení, jehož účastníkem je spotřebitel, proběhlo plně v souladu se zákonem a spotřebitel mohl uplatnit všechna svá práva. Jedná se zejména o povinnost sjednávání rozhodčí smlouvy na samostatné listině tak, aby se zamezilo „utajení“ rozhodčí smlouvy ve změní všeobecných smluvních podmínek, jež jsou obvyklou součástí spotřebitelských smluv. Ve spotřebitelských sporech[1] by napříště mohli rozhodovat jen rozhodci s vyšší než dosavadní kvalifikací (nově rozhodci s vysokoškolským vzděláním, evidovaní v seznamu rozhodců vedeným ministerstvem). Naopak ve spotřebitelských sporech by nesmělo být rozhodováno na základě zásad spravedlnosti[2] a rozhodčí nález vydaný ve spotřebitelském sporu by byl hmotněprávně přezkoumatelný obecnými soudy[3].

Jak již bylo zmíněno, v případě spotřebitelského sporu bude třeba, aby rozhodčí smlouva byla sjednána na samostatné listině. Její náležitosti nebudou v plném rozsahu v rukou kontrahentů, ale zákon, konkrétně v novém ustanovení § 3 odst. 4 RozŘ, stanoví obligatoční náležitosti spotřebitelské rozhodčí smlouvy[4]. Zavedení těchto esenciálních náležitostí spotřebitelských rozhodčích smluv je „ku prospěchu věci“. V řadě aspektů je však návrh přísný, některé náležitosti se mohou jevit jako nikoli objektivně realizovatelné, čímž se otevírá prostor pro následné spory o platnost takové rozhodčí smlouvy.

Jistě nečiní obtíže učinit součástí rozhodčí smlouvy údaj o tom, zda o sporu rozhoduje jeden nebo více rozhodců nebo stálý rozhodčí soud. Takový údaj byl součástí vesměs všech rozhodčích smluv doposud sjednávaných.

Otázka způsobu zahájení řízení už může činit výkladové obtíže. Pokud návrh předpokládá toliko např. ustanovení rozhodčí smlouvy o tom, že se rozhodčí řízení zahajuje doručením rozhodčí žaloby jedinému rozhodci (pokud je sjednána pravomoc konkrétního rozhodce) či stálému rozhodčímu soudu, či osobě, jež má rozhodce určit (§ 7 odst. 1 RozŘ, tzv. appointing authority) či doručením výzvy ke jmenování rozhodce dle ustanovení (§ 7 odst. 2 RozŘ), pak by uvedené ustanovení nemělo činit obtíže. Je však nutné podotknout, že rozhodce může být určen i všeobecnými pravidly pro rozhodčí řízení podle nového ustanovení § 19 odst. 4 RozŘ. Pak je třeba dbát, aby způsob zahájení rozhodčího řízení, notifikovaný rozhodčí smlouvou, byl totožný s úpravou ve všeobecných pravidlech pro rozhodčí řízení. Vzhledem ke komplikovanosti nastíněné situace se lze přiklonit ke stanovení toliko povinnosti obecného charakteru, kdy zákonu vyhovuje např. ustanovení, že „rozhodčí řízení se zahajuje doručením žaloby rozhodci“ či že „rozhodčí řízení se zahajuje doručením žaloby osobě, jež má v souladu s rozhodčí smlouvou určit rozhodce“ či že „rozhodčí řízení se zahajuje způsobem stanoveným v ustanovení čl. „X“ všeobecných pravidel pro rozhodčí řízení, které jsou nedílnou součástí rozhodčí smlouvy a k rozhodčí smlouvě jsou přiloženy“.

Výrazné komplikace může přinést povinnost podat informace o veškerých předpokládaných nákladech, které mohou spotřebiteli v rozhodčím řízení vzniknout. Lze si totiž položit legitimní otázku, zda takové povinnosti lze vůbec objektivně dostat. Před zahájením rozhodčího řízení, ostatně jako v případě řízení soudního, lze odhadnout maximálně rozhodčí poplatek, resp. odměnu rozhodce (obdobně jako soudní poplatek). Další náklady řízení jsou toliko potenciální. Je běžnou praxí, že dlužníci, bez ohledu na skutečnost, zda jsou spotřebiteli, či nikoli, rozporují pravost podpisů, vyhýbají se ústním jednáním, navrhují „zbytečné svědky“. Zpracování znaleckého posudku, resp. posudku revizního (neřku-li znaleckého ústavu) je pak otázkou desetitisíců. Stejně tak nelze předjímat, zda strany budou zastoupeny v řízení advokátem - v případě úspěchu je totiž účastníku řízení přiznávána náhrada nákladů řízení[5], jež hradí ve sporu neúspěšná strana[6]. Pokud jí je spotřebitel, je to bezpochyby jeho náklad rozhodčího řízení. V tomto ohledu se tedy jeví navrhovaná úprava jako nedokonalá, resp. kladoucí na rozhodčí smlouvu nesplnitelné nároky. Lze jistě kvitovat myšlenku, aby byl i o nákladové položce spotřebitel řádně informován. Ovšem berme přitom v úvahu rozsah informační povinnosti v rámci občanského soudního řízení - náklady, které účastníků plynou z občanského soudního řízení, jsou seznatelné z právních předpisů - žádná další informační povinnost obecných soudů zákonem není dána. Lze tedy jako alternativní řešení zvážit informační povinnost jen v těch případech, kdy jsou náklady vyšší, než v občanském soudním řízení. I v takovém případě však tyto náklady nejsou vyčíslitelné při zahájení rozhodčího řízení, tím spíše ne v okamžiku sjednávání rozhodčí smlouvy, z níž spor ani nemusí vzniknout. Tak např. při půjčce 10.000,- Kč spotřebiteli není při sjednávání rozhodčí smlouvy zřejmé, zda (i) vznikne spor, případně (ii) jaká bude jeho tarifní hodnota (dlužník může část půjčky zaplatit a bude žalován jen v části jistiny, nebo naopak, smluvní pokuta, z hlediska výše souladná s judikaturou Nejvyššího soudu ČR, která není ex lege příslušenstvím jistiny, navýší dlužnou částku). Nákladovou informační povinnost lze tak doporučit jen v obecné podobě - tedy jaké úkony, resp. události v průběhu rozhodčí řízení, resp. vůbec v průběhu trvání vztahu, z něhož potenciálně vznikne spor, mohou nákladovost případného rozhodčího řízení ovlivnit.

Uvedenou náležitost spotřebitelské smlouvy lze tedy považovat za přínosnou, je však třeba nalézt rovnováhu ve vztahu k objektivní splnitelnosti zákonné povinnosti.

Obligatorní náležitostí rozhodčí smlouvy ve spotřebitelských sporech má být nově i způsob doručení rozhodčího nálezu spotřebiteli. Stávající judikatura Nejvyššího soudu České republiky[7] úpravu odchýlnou od § 45 a násl. o.s.ř.- byť smluvně zakotvenou - nepovoluje, doručení rozhodčího nálezu jinak než způsobem stanoveným v občanském soudním řádu má za následek vadu doručení a tím i překážku vykonatelnosti takového rozhodnutí. Judikatorní účinky však novelou pomíjejí. Novela zákona o rozhodčím řízení by totiž jednoznačně měla odpovědět na otázku, zda lze v rozhodčím

řízení sjednávat způsob doručování, zda lze sjednat způsob doručení i meritorního rozhodnutí a konečně zda takovou dohodu lze učinit i se spotřebitelem. S ohledem na charakter rozhodčího řízení lze iniciativě, aby účastníkům smlouvy bylo umožněno sjednat způsob doručování rozhodčího nálezu, resp. i dílčích procesních rozhodnutí, „dát zelenou“. Tím ovšem není dotčena nutnost chránit spotřebitele a takovou dohodu - v případě spotřebitelských smluv - učinit přímo součástí rozhodčí smlouvy a neponechat ji např. na všeobecných pravidlech pro rozhodčí řízení ve smyslu nově navrženého § 19 odst. 4 RozŘ.

V obchodních věcech a dalších věcech nespotebitelských, tj. těch, kde jednou ze stran sporu není spotřebitel, nebo jednou ze stran sporu není dodavatel (podnikatel), lze pod dohodu o postupu v řízení podle § 19 odst. 1 RozŘ zahrnout nově i smluvní úpravu doručování rozhodčího nálezu, jakož i závěrečného usnesení, kterým se rozhodčí řízení končí. Je zřejmé, že tyto dohody budou uzavírány v rozhodčí smlouvě tak, že na pravidla postupu v řízení ve smyslu ust. § 19 odst. 1 RozŘ bude z rozhodčí smlouvy (doložky) odkazováno tak, jak tomu bylo dosud. Dohodu o smluvním způsobu doručování rozhodčího nálezu bude však možné vtělit i do všeobecných pravidel rozhodčího řízení, která lze nově uzavírat podle § 19 odst. 4 RozŘ.

Novou náležitostí rozhodčí smlouvy bude i stanovení místa konání rozhodčího řízení. Otázkou zůstává, jak přesný tento údaj musí být (zda postačí označení obce, či je třeba přesné adresy). Ve světle recentní judikatury Evropského soudního dvora se kloníme k co nejpřesnějšímu údaji. Změna místa konání rozhodčího řízení pak bude opět v rukou účastníků rozhodčí smlouvy - otázkou jejich dohody.

V případě informační povinnosti o tom, zda může být rozhodčí nález přezkoumán jinými rozhodci či nikoliv, je třeba v první řadě žádat odpověď na otázku, jak detailní tato informace musí být. Pokud je uvedené povinnosti vyhověno tím, že rozhodčí smlouva obsahuje (i) sdělení, zda může být rozhodčí nález přezkoumán jinými rozhodci, či nikoliv ve smyslu „ano, či ne“, resp. (ii) prosté sdělení, že pravomocný rozhodčí nález je soudně vykonatelný, a není tedy vyžadováno podrobné vysvětlování přezkumného mechanismu, resp. významu soudní vykonatelnosti, je takové zákonné ustanovení jistě akceptovatelné.

Návrh umožňuje (navrhovaný § 3 odst. 5 RozŘ), aby Ministerstvo spravedlnosti stanovilo prováděcím právním předpisem vzorovou rozhodčí smlouvu sjednávanou pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv. Máme za to, že je více než žádoucí, aby Ministerstvo spravedlnosti mělo takovou tuto povinnost uloženou a nebyla v jeho diskreci. V současné době jsou totiž předmětem řízení o zrušení rozhodčího nálezu podle ustanovení § 31 RozŘ především otázky, zda ta či ona rozhodčí smlouva je platnou. Toto je třeba omezit - soudní přezkum by se měl zaměřit především na to, zda rozhodce postupoval v řízení z procesního hlediska správně, resp. zda rozhodčí nález je výsledkem řádného procesu.

Z toho důvodu lze standardizovanou rozhodčí smlouvu, i s ohledem na shora uvedené možné nedostatky navrhované právní úpravy, považovat za účelnou a prospěšnou. Ostatně tím samým by se předešlo různým, třeba i zastřeným, formulacím rozhodčí smlouvy s cílem uvést spotřebitele v omyl, neboť rozhodčí smlouva by byla jasně identifikovatelným ustanovením smluvního dokumentu.

Uvidíme, jakých změn se návrh dočká ve Vládě ČR a na půdě Parlamentu ČR.

JUDr. Luděk Lisse, Ph.D. LL.M. MPA

autor je ředitelem Ústavu práva a právní vědy, o.p.s., vysokoškolských učitelem, advokátem a rozhodcem Rozhodčího soudu při IAL SE

JUDr. Ing. Bc. Martin Kohout

autor je členem Ústavu práva a právní vědy, o.p.s., vysokoškolských učitelem a advokátním koncipientem

[Ústav práva a právní vědy, o.p.s.](#)

PALÁC KONVIKT
Konviktská 24
110 00 Praha 1

Tel.: 224 247 011

Fax.: 224 281 226

e-mail: podatelna@ustavprava.cz

-----
[1] Rozuměj spor ze spotřebitelské smlouvy.

[2] Podle stávající právní úprava platí, že „při rozhodování se rozhodci řídí hmotným právem pro spor rozhodným; mohou však spor rozhodnout podle zásad spravedlnosti, avšak jen tehdy, jestliže je k tomu strany výslovně pověřily.“ (§ 25 odst. 3 z.r.ř.)

[3] V nespotebitelských sporech by zůstal režim přezkumu rozhodčího nálezu totožný se stávajícím, tzn. přezkum pouze z hlediska procesního.

[4] Jejich nedostatek bude zrušovacím důvodem podle ustanovení § 31 RozŘ.

[5] Podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. [177/1996](#) Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů

[6] Zásada úspěchu ve sporu - ustanovení § 142 odst. 1 o.s.ř. (aplikované přiměřeně, § 30 z.r.ř.).

[7] Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. června 2010, sp.zn. 20 Cdo 3011/2008.

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)